

מס' בבא קמא [ב] - האיסור להזיק ותשלומי נזיקין

רב דניאל שטיין

א. **טור (חו"מ סי' שע"ח)** - כשם שאסור לגנוב ולגזול ממון חבירו כך אסור להזיק ממון שלו אפילו אם אינו נהנה כיון שמזיקו בין במזיד בין בשוגג חייב לשלם.

ב. **טור (חו"מ סי' שפ"ט)** - כשם שאסור לאדם שיזיק את חבירו ואם הזיק חייב לשלם כך צריך לשמור ממנו שלא יזיק ואם הזיק חייב לשלם.

ג. **גמ' קידושין (מב:)** - והא דתנן השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, שילח ביד פיקח פיקח חייב, ואמאי, נימא שלוחו של אדם כמותו, שאני התם, דאין שילח לדבר עבירה, דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים.

ד. **יד רמה לב"ב (פ"ב סי' ק"ז)** - דאסיר למיגרם מידי דאתי מיניה היזקא לאינשי אי משום לפני עור לא תתן מכשול ואי משום ואהבת לרעך כמוך.

ה. **רמב"ם (פ"ו דעות ה"ג)** - מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממנו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו.

ה. **משך חכמה (ויקרא י"ט, י"ד)** - ולפני עור לא תתן מכשול. הכותים מפרשים כמשמעו, שלא יתן אבן לפני עור בדרך להפילו וכן הוא אמת. ומזה אזהרה לפותח או כורה בור ברשות הרבים וכו' היינו דלאו ד"לא תתן מכשול" איכא וכו', ובבור ברשותו, איכא אזהרה בספרי מ"לא תשים דמים בביתך" (דברים כ"ב, ח').

ו. **רמב"ם ספהמ"צ (ל"ת רצ"ז)** - היא שהזהירנו מהתירשלה בהצלת נפש אחד מישראל כשנראהו בסכנת המות או ההפסד ויהיה לנו יכולת להצילו. כמו שיהיה טובע במים ואנחנו נדע לשחות ונוכל להצילו. או יהיה גוי משתדל להרגו ואנחנו נוכל לבטל מחשבתו או לדחות ממנו נזקו. ובאה האזהרה מהמנע להצילו באמרו יתעלה (קדושים יט) לא תעמוד על דם רעך. וכבר אמרו שמי שיכבוש עדות תכללהו גם כן זאת האזהרה כי הוא רואה ממון חבירו אובד והוא יכול להחזירו אליו באמרו האמת.

ז. **תשו' הרא"ש (כלל ק"ח סי' י')** - כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום והקפידה תורה שלא יעשה אדם בתוך שלו דבר הגורם הזיק לחברו.

ח. **רש"ש כתובות (יח:)** - לכאורה גם איסור גורם להזיק איכא עי' בחו"מ סי' א' ס"ד בהגה"ה ואפי' גרמא בניזקין דפטור ג"כ הוי איסורא (ב"ב דף כב). והא מחוייב להשיב אבידתו ולהצילו מנזק דממילא כ"ש שלא יגרום לו הזיק.

ט. **רבנו יונה (אבות פ"א מ"א)** - משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, בין תורה שבכתב בין תורה שבע"פ שהתורה בפירושה ניתנה שאם לא כן אי אפשר למדע ביה שהרי כתוב לא תגזול וכל נזיקין בכלל אותו הלאו.

י. **גמ' סנהדרין (ב.ב:)** - גזילות וחבלות בשלשה וכו' גזילות דכתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים, חבלות מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו. [פרש"י - ממשמע שנאמר שלשה בחובל בממונו אף חובל בגופו בכלל].

יא. **ס' ברכת שמואל (ב"ק סי' ב')** - ובהציעי דברי לפני מו"ר זיע"א אמר שהוא אומר דדין דולא ישמרנו הוי איסורא, ביאור הדברים, דלא נאמר דוקא לענין חיוב ממון אלא גם לענין שיחשב מזיק ורשע כלפי שמיא. והביא ראיה לזה מדין חיוב כופר דהרי הוא ג"כ חיוב דולא ישמרנו והוא נאמר לענין עונש ביד"ש דנענש על רציחת שורו דהא כופרא כפרה, וה"נ דין דולא ישמרנו דנזיקין ג"כ נאמר לנין עונש ביד שמים.

יב. **רמב"ם (פ"א נזק"מ ה"א)** - כל נפש חיה שהיא ברשותו של אדם שהזיקה הבעלים חייבין לשלם שהרי ממנום הזיק. [אבן האזל (שמ אות י"ד) - והנה ידוע החקירה אם חיוב נזיקין הוא מצד שהתורה הטילה דין שמירה כל הבעלים ומחוייבים בעד חסרון שמירתם או דהבעלים מחוייבים לשלם כשממונם הזיק ושמירה היא פטור שפטרה התורה להבעלים משום אונס כיון ששמרו כראוי, והנה מלשון הרמב"ם שכתב וכו' שהרי ממנום הזיק, משמע דזהו עיקר טעם לחיוב תשלומין ולא דבשביל זה מחוייב בשמירה].

יג. רמב"ם מורה נבוכים (ח"ג פ"מ) - ומרוב האזהרה במניעת ההיזק חייב האדם בכל נזק שבא ע"י ממונו מפני שהם ממעשה האדם ואפשר לו לשמרם עד שלא יבא מהם היזק.

יד. חזון איש (ב"ק סי' ז' אות ז') - ויש לעיין בבעלים אומרים ששמרו כראוי אי על הבעלים לברר בעדים או על הניזק לברר שפשעו הבעלים, ומשמע דעל הבעלים לברר כיון דההיזק לפנינו חשיב המזיק כטוען דבר מחודש ועליו לברר.

טו. פני יהושע (נו:) - אלא נראה דאדרבה ניזק מחויב להביא ראיה שלא שמרו המזיק כראוי.